Time: 2 Hrs **60 Marks**

Q1. Answer **any six** of the following in not more than two sentences. 12 Marks

1. What is "Award" as per Industrial Dispute Act, 1947?
2. What is the function of the works committee under Industrial Dispute Act, 1947?
3. What is "Closure" under the Industrial Dispute Act,1947?
4. Who declares an Industry as a seasonal Industry under the Industrial Dispute Act, 1947?
5. Mention two types of disablements under the Employee's Compensation Act, 1923?
6. Mention two occupational diseases mentioned in the Employee's Compensation Act, 1923.
7. Mention the authority that decides matters of unfair labour practices under MRTU & PULP, 1971?
8. Mention two situations when a strike is considered illegal under the MRTU & PULP Act, 1971
9. Mention two functions of the certifying officer under the IE(SO) Act, 1946?
10. What is the time period within which the standing orders can be modified under the IE(SO)Act, 1946?

Q2. Write Short Notes on **any two** of the following: 12 Marks

1. "Medical Examination" under Employee's Compensation Act, 1923.
2. " Lock-out" under Industrial Dispute Act, 1947
3. "Investigating Officer" under MRTU & PULP, 1971.
4. "Appellate Authority" under IE(SO)Act, 1946

Q3. Answer **any two** of the following: 12 Marks

1. Mr A works as a bus driver for an educational institution. The educational institution closes down the bus service and terminates the driver. The driver is claiming retrenchment compensation. The educational institution pleads that it is not an Industry.
   I. What is an "Industrial Dispute"? Give reasons
   II. Can an Individual workman file for redressal of an Industrial Dispute?

2. ABC is a garment factory that employees 50 workmen, 30 of the tailors are women. They have an 8-hour shift. The employer deducts salary if the women spend less than the stipulated 7.5 hours at their tailoring stations. These women miss their lunch breaks leading to nutritional deficiencies. M a woman worker is pregnant and suffers a miscarriage at work. The doctor states that anaemia was the reason for the miscarriage.
   I. What can M claim from the employer?
   II. Give a defence that the employer can use against M.

2F3A48B1E1B01B27666CE9191663414B

3. XYZ factory has two unions. Union A claims 37% membership which is contested by Union B claiming 40% membership.
   I. Who is a member of a Trade Union as per the MRTU & PULP Act, 1971?
   II. Which Trade Union will be granted recognition and why?

4. A domestic enquiry is taking place against workman X for instigating an illegal strike. The workman has been suspended till the completion of the enquiry.
   I. Is the employer bound to pay the suspended workman?
   II. How is subsistence allowance calculated?

Q4. Answer **any two** of the following 24 Marks

1. Comment upon the Role of collective bargaining in resolution of Industrial Disputes.
2. Explain "Industry" under the Industrial Dispute Act, 1947.
3. Explain recognition and derecognition of a trade union under MRTU and PULP Act, 1971?
4. What are the matters for which standing orders are made under the IE(SO)Act, 1946.

****

2F3A48B1E1B01B27666CE9191663414B

वेळ : २ तास **गुण : ६०**

Q1. खालीलपैकी कोणत्याही **सहा प्रश्नांची उत्तरे** एक किंव्हा दोन वाक्यात द्या. १२ गुण

1. औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 नुसार "निवाडा" (Award) म्हणजे काय?
2. औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत कार्य समितीचे कार्य काय आहेत?
3. औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत " संप" म्हणजे काय?
4. औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत उद्योगाला 'हंगामी उद्योग' म्हणून कोण घोषित करतो.
5. कामगार नुकसानभरपाई कायदा, 1923 अंतर्गत दोन प्रकारच्या अपंगत्वांचा उल्लेख करा?
6. कामगार नुकसानभरपाई कायदा, 1923 मध्ये नमूद केलेल्या दोन व्यावसायिक रोगांचा उल्लेख करा.
7. महाराष्ट्र कामगार संघटनांना मान्यता व अनुचित कामगार पद्धती निर्बंध अधिनियम १९७१ (MRTU आणि PULP Act) अंतर्गत अनुचित कामगार पद्धतींच्या बाबींवर निर्णय घेणाऱ्या प्राधिकरणाचा उल्लेख करा?
8. महाराष्ट्र कामगार संघटनांना मान्यता व अनुचित कामगार पद्धती निर्बंध अधिनियम १९७१ (MRTU आणि PULP Act) अंतर्गत कोणत्या दोन परिस्थितींमध्ये संप बेकायदेशीर मानला जातो त्याचा उल्लेख करा.
9. औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, १९४६ अंतर्गत प्रमाणित अधिकाऱ्याच्या दोन कार्यांचा उल्लेख करा?
10. औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, १९४६ अंतर्गत स्थायी आदेश किती कालावधीत बदलला जाऊ शकतो?

Q2. टीप लिहा (कोणतेही २) १२ गुण

1. कामगार नुकसानभरपाई कायदा, 1923 अंतर्गत "वैद्यकीय तपासणी".
2. औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत "लॉक-आउट"
3. महाराष्ट्र कामगार संघटनांना मान्यता व अनुचित कामगार पद्धती निर्बंध अधिनियम १९७१ (MRTU आणि PULP Act) अंतर्गत "तपास अधिकारी".
4. औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, १९४६ अंतर्गत "अपीलीय अधिकारी".

Q3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या: १२ गुण

1. श्री ए एका शैक्षणिक संस्थेसाठी बस चालक म्हणून काम करतात. शैक्षणिक संस्था बससेवा बंद करते आणि चालकाला कामावरून काढून टाकते. चालक कामगार कपात भरपाईचा दावा करत आहे. शैक्षणिक संस्था विनवणी करते की हा उद्योग नाही.

I. "औद्योगिक विवाद" म्हणजे काय? कारणे द्या

II. एखादा वैयक्तिक कामगार औद्योगिक विवादाच्या निवारणासाठी अर्ज करू शकतो का?

2F3A48B1E1B01B27666CE9191663414B

2. ABC हा कपड्यांचा कारखाना आहे ज्यात ५० कामगार असून त्यातील ३० टेलर महिला आहेत. त्यांची 8 तासांची शिफ्ट असते. जर महिलांनी त्यांच्या टेलरिंग स्टेशनवर निर्धारित 7.5 तासांपेक्षा कमी वेळ घालवला तर मालक त्यांचा पगार कापतो. या स्त्रिया दुपारच्या जेवणाची वेळ चुकवतात ज्यामुळे पौष्टिकतेची कमतरता निर्माण होते. 'म', एक महिला कामगार गर्भवती आहे आणि तिला कामावर गर्भपात होतो. अशक्तपणा हे गर्भपाताचे कारण असल्याचे डॉक्टरांनी सांगितले.

I. 'म' मालकाकडून काय दावा करू शकते?

II. मालक 'म' हिच्या विरुद्ध काय बचाव वापरू शकतो?

3. XYZ कारखान्यात दोन कामगार संघटना आहेत. संघटना अ यांच्याकडे 37% सदस्यत्वाचा दावा करते ज्याची संघटना ब 40% सदस्यत्वाचा दावा करत आहे.

I. महाराष्ट्र कामगार संघटनांना मान्यता व अनुचित कामगार पद्धती निर्बंध अधिनियम १९७१ (MRTU आणि PULP Act) नुसार ट्रेड युनियनचा सदस्य कोण आहे?

II. कोणत्या ट्रेड युनियनला मान्यता दिली जाईल आणि का?

4. बेकायदेशीर संपाला प्रवृत्त केल्याबद्दल कामगार X ची अंतर्गत चौकशी सुरू आहे.
चौकशी पूर्ण होईपर्यंत कामगाराला निलंबित करण्यात आले आहे.

I. निलंबीत कामगाराला वेतन देण्यास मालक बांधील आहे का?

II. निर्वाह भत्ता (subsistence allowance) कसा मोजला जातो?

Q4. खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या　　　　　२४ गुण

1. औद्योगिक विवादांचे निराकरण करण्यासाठी सामूहिक सौदाशक्तीच्या भूमिकेवर टीप लिहा.
2. औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत "उद्योग" स्पष्ट करा.
3. महाराष्ट्र कामगार संघटनांना मान्यता व अनुचित कामगार पद्धती निर्बंध अधिनियम १९७१, अंतर्गत कामगार संघटनेची मान्यता आणि मान्यता रद्द करणे यावर चर्चा करा.
4. औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, १९४६ अंतर्गत कोणत्या बाबींसाठी स्थायी आदेश दिले जातात.

****

2F3A48B1E1B01B27666CE9191663414B